Allianssin lausunto valtioneuvoston selonteosta kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta

Asia: VNS 7/2020 vp valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Allianssin jäseninä on yli 130 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä - käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

Kiitämme suurta valiokuntaa mahdollisuudesta lausua selonteosta ja osallistua siten keskusteluun Agenda2030 -tavoitteiden toteuttamisesta Suomessa.

Yleistä

Selonteko on pääosin riittävän kunnianhimoinen ja mukailee pitkälti hallitusohjelman toteutuneita ja vielä toteuttamattomia kirjauksia. Selonteon perusteella Agenda2030 -tavoitteet ovat poikkileikkaavana osana hallituksen politiikkaa. Pidämme positiivisena sitä, että hallitus haluaa edetä kohti johdonmukaista ylivaalikautista kestävän kehityksen politiikkaa. Toivomme, että Agenda2030:n tavoitteista ja niiden toteutumisesta viestitään kansalaisille selkeästi eri tavoin niin, että kestävän kehityksen tavoitteet tulevat näkyviksi eri ryhmille, myös nuorille ja vähemmistöille.

Hallituksen monien nuoria koskettavien toimenpiteiden kytkeytyminen Agenda2030 -tavoitteisiin tulee hyvin esiin. Kestävän kehityksen tavoitteiden edistäminen koskettaa yhteiskunnan kaikkia sektoreita, ja myös nuorisoala ja nuoret tulee kutsua mukaan Agenda2030 -ohjelman toteuttamiseen. Arvostamme sitä, että nuoret on huomioitu laajasti eri osa-alueilla. Samalla monia tärkeitä keinoja, joilla kestävän kehityksen tavoitteita voisi saavuttaa nuorten osalta, ei sisälly selontekoon. **Erittelemme alla**

monia mm. Allianssin tavoiteohjelmassa esitettyjä ratkaisuja, jotka osaltaan edistäisivät kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista Suomessa.

Tavoite 1: Ei köyhyyttä

Nuoret ovat pienituloisin väestöryhmä. Nuorten pienituloisuus johtuu suureksi osaksi opiskeluista ja itsenäisen elämisen aloittamisesta, mutta suomalaisten nuorten pienituloisuus on myös suhteellisesti lisääntynyt koko 2000-luvun ajan. Toimenpiteet haavoittuvimmassa asemassa olevien nuorten taloudellisen ja sosiaalisen aseman parantamiseksi sekä ylisukupolvisen köyhyyden kierteen katkaisemiseksi ovat äärimmäisen tarpeellisia. Nuoret saavat muita ikäryhmiä yleisemmin viimesijaista toimeentulotukea. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että työttömyysturvajärjestelmään luodut sanktiot alle 25-vuotiaille pudottavat nuoria ensisijaisilta etuuksilta viimeisjaisen turvan varaan. **Esitämmekin, että työttömyysturvan nuoriin kohdistettuja sanktioita, etenkin työttömyysturvalain 13 §:n koulutukseen hakeutumisen velvoitetta, tarkastellaan uudestaan.**

Koronapandemia on vaikeuttanut entisestään nuorten kesätöiden ja ensimmäisen työpaikan hankkimista, ja yhä useampi nuori on joutunut turvautumaan toimeentulotukeen. **Esitämme, että korjaavana toimenpiteenä hallitus ohjaa varoja ylimääräisten kesätyöpaikkojen luomiseen julkishallinnossa, mm. kunnissa, ja ottaa käyttöön valtakunnallisen kesätyösetelin. Velkaantuneiden nuorten taakkaa tulee helpottaa siten, että alle 25-vuotiaiden nuorten maksuhäiriömerkintä on voimassa korkeintaan vuoden. Mielestämme pikavippien markkinointia tulee rajoittaa.**

Hallitus aikoo jatkaa vuoden 2017 eläkeuudistuksen toimeenpanoa yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. **Eläkejärjestelmän tulee kohdella eri sukupolvia yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti. Lakisääteisen eläkejärjestelmän sukupolvivaikutuksia tulee arvioida aktiivisesti ja nuoria kuulla uudistuksen toteuttamisessa.**

Tavoite 2: Ei nälkää

Pidämme tärkeänä kirjausta, että julkisissa hankinnoissa, joihin laskemme mukaan kouluruokailun, lisätään kotimaisten kasviperäisten tuotteiden osuutta ravitsemussuositusten ja vähähiilisyyden mukaisesti.

Tavoite 3: Terveyttä ja hyvinvointia

Nuorten syrjäytyminen on Suomen suurin ongelma ja räikeässä ristiriidassa Agenda 2030 -tavoitteiden toteutumisen kanssa. Kansalaisjärjestöjen, kuntien, seurakuntien ja muiden tahojen tekemä nuorisotyö tarjoaa kustannustehokkaita ratkaisuja syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn ja korjaaviin toimenpiteisiin. Nuorisotyölle tulee suunnata ongelman mittakaavan mukaiset resurssit. **Nuorisotyön rahoitus on säilytettävä vähintään nykyisellä tasolla, jotta koronapandemian eskaloima syrjäytymisongelma pystytään ratkaisemaan. Nuorisoalan valtionrahoitus tulee siirtää myönnettäväksi valtion budjettivaroista[1]. Suomen on edistettävä nuorisojärjestöjen rahoituksen vahvistamista myös Euroopan tasolla niin olemassaolevien kanavien kautta kuin uusia matalan kynnyksen rahoitusmuotoja luomalla.**

Näemme kirjauksen seksuaalikasvatuksen vahvistamisesta ja maksuttomasta ehkäisystä alle 25-vuotiaille erittäin tärkeänä askeleena kohti parempaa nuorten seksuaaliterveyttä ja tasa-arvoa sekä toivomme kokeilun vakinaistamista. Erityisen huomion kohteeksi vaadimme nuorten mielenterveyttä, jonka laajasta heikkenemisestä globaalin pandemian vuoksi on jo vahvoja merkkejä. Allianssin ja MTV Uutisten nuorille tekemässä kyselyssä 75 % vastaajista kertoi, että koronarajoitukset ovat heikentäneet henkistä hyvinvointia jonkin verran tai merkittävästi. **Esitämme toteutettavaksi Eduskunnan mielenterveyspoliittisen neuvottelukunnan esityksen mukaisesti terapiatakuuta, jolla luodaan nopeampi pääsy mielenterveysapuun. On tärkeää, että nuorten terveys nähdään kokonaisuutena ja siksi esitämme, että sote-uudistuksen yhteydessä nuorivaikutukset arvioidaan, ja että nuorten tarvitsemia palveluja tulee tarkastella uudistuksessa yhtenä kokonaisuutena.**

Toivotamme tervetulleeksi aloitteen, jolla jokaiselle lapselle ja nuorelle taataan mahdollisuus mieluisaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä, ja siten edistetään nuorten osallisuutta, hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta. Äärimmäisen ajankohtainen ja tärkeä on myös kirjaus toimenpideohjelmasta kiusaamiseen puuttumiseksi ja yksinäisyyden vähentämiseksi. Kannatamme myös kirjausta vähimmäishenkilöstömitoituksesta lastensuojeluun.

---

[1] Perustelut tarkemmin esim. lausunnossamme valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle valtion vuoden 2021 budjettiesityksestä 29.10.2020. Kts.: https://www.alli.fi/sites/default/files/2020-10/Allianssin%20lausunto%20VaV%20SiJlle%20talousarvioesityksest%C3%A4%202021_0.pdf

Pidämme äärimmäisen tärkeänä yleisluontoisia kirjauksia nuorten kuulemisvelvoitteen vahvistamiseksi ja nuorten osallisuuden edistämiseksi. Tavoitteenamme on, että nuoret osallistuvat ja vaikuttavat kaikkien suurten yhteiskunnallisten uudistusten tekemiseen yhdenvertaisesti muiden ikäluokkien kanssa, ja ovat mukana päättämässä heitä itseään koskevista asioista Suomessa, EU:ssa ja YK:ssa. **Työkaluiksi selonteon kirjauksien toteuttamiseen esitämme, että äänestysikäraja ja vaalikelpoisuuden ikäraja kaikissa vaaleissa lasketaan 16 ikävuoteen tai alemmaksi. Lisäksi nuorivaikutusten arviointi tulee ottaa osaksi kaikkea olennaista päätöksentekoa, ja huomioida nuoret omana erityisryhmänään valmistelussa ja päätöksenteossa. Suomen tulee esittää EU-tasolle uusia suoran vaikuttamisen väyliä nuorille EU:n nuorisodialogin ohella, ja kansainvälisiin kokouksiin osallistuvat nuorisoedustajat tulee ottaa mukaan päätöksentekoon Suomen delegaatiossa.**

Tavoite 4: Hyvä koulutus

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on keskeinen osa suomalaista koulutuspolitiikkaa - niin koulutuksen sisällöissä kuin sen lopputuloksena. Kirjaus toisen koulutusasteen maksuttomuudesta on äärimmäisen tärkeä. Tämä tarkoittaa paitsi lisää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, myös parempia mahdollisuuksia nuorten työllistymiseksi.

Pidämme niinikään erinomaisina kirjauksia, joilla tuodaan kestävä kehitys ja ilmastokasvatus, digitalisaatio-, talous- ja työelämätaidot sekä seksuaali- ja tasa-arvokasvatus läpileikkaaviksi teemoiksi eri koulutusasteilla, ja joilla vahvistetaan koulujen sekä oppilaitosten demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta ja osallistamista.

Tavoite 5: Sukupuolten tasa-arvo

Translaki uudistuu merkittävästi parempaan suuntaan, kun sukupuolen juridinen korjaaminen ei enää vaadi lisääntymiskyvyttömyyttä. On kuitenkin nuorten kannalta ongelma, että tähän vaaditaan edelleen täysi-ikäisyyttä. **Esitämme, että lakiuudistuksen yhteydessä 18 vuoden ikäraja sukupuolen juridiselle korjaamiselle poistetaan. Nuorella tulee olla mahdollisuus korjata juridinen sukupuolimerkintänsä jo ennen täysi-ikäisyyttä, ilman lääketieteellistä selvitystä tai todistusta lisääntymiskyvyttömyydestä, omaan ilmoitukseen perustuen. Kolmas juridinen sukupuoli tulee ottaa käyttöön Suomessa.**

Tavoite 8: Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua

Pidämme äärimmäisen tärkeänä hallituksen tavoitetta NEET-nuorten määrän vähentämiseksi ja kirjausta, jolla halutaan taata jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle tai alle 30-vuotiaalle valmistuneelle joko työ-, työharjoittelu-, työkokeilupaikka tai vastaava kolmessa kuukaudessa työttömyyden alkamisesta. **Nuorisotakuun tulee koskea kaikkia nuoria yhdenvertaisesti nuorisotakuun ikärajojen puitteissa. Kannatamme Ohjaamo-palveluiden ja nuorten työpajatoiminnan vahvistamista ja kehittämistä. Näille toimille tulee varata riittävä rahoitus. EU:n alue- ja rakennepoliittisen ohjelman varoista riittävän suuri osa on korvamerkittävä nuorisoalalle.**

Pidämme tärkeänä kirjausta, jonka mukaan Suomi edistää aktiivisesti eurooppalaista nuorisotakuuta ja toimii aktiivisesti kokemusten jakajana nuorisotyöttömyyden hoidon osalta.

Tavoite 9: Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuuria

Pidämme tervetulleena kirjausta, jonka mukaan ulkomaalaisille opiskelijoille myönnetään oleskelulupa koko tutkinnon suorittamisen ajaksi ja valmistumisen jälkeen sitä pidennetään 2 vuoteen. Tasa-arvoisen ja maksuttoman koulutuksen kannalta on tärkeää jatkaa arviointia EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden lukuvuosimaksujen vaikutuksista kansainvälisyyteen ja korkeakoulujen rahoituspohjaan.

Tavoite 10: Eriarvoisuuden vähentäminen

Kaikkien nuorten oikeudet eivät toteudu tämän päivän Suomessa yhdenvertaisesti. Vuoden 2017 kouluterveyskyselyn perusteella esimerkiksi toimintakyky, alkuperä ja seksuaalinen suuntautuminen vaikuttavat merkittävällä tavalla nuorten hyvinvointiin. Yksinäisyys ja syrjintäkokemukset ovat yleisempiä vähemmistöön kuuluvilla nuorilla. Transsukupuolisista nuorista jopa 80 prosenttia on kokenut jonkinlaista häirintää.

Pidämme erittäin tärkeänä kirjausta syrjinnän ja viharikosten systemaattisen seurannan kehittämisestä sekä huomion kiinnittämistä kotoutumisen edistämiseen. Kiitämme sitä, että hallitus aikoo turvata jokaisen maahamme tulleen nuoren oikeuden suorittaa perusopetus. **Muuten selonteko ei valitettavasti tässä osiossa huomioi erityisesti nuoria. Sukupolvien välisen eriarvoisuuden näkökulmasta nuorten poissaolo on räikeä epäkohta.**

Allianssin tavoitteena on, että nuoret ovat sekä keskenään että suhteessa muihin ikäryhmiin yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia. **Jokaisella nuorella tulee olla**

yhdenvertaiset mahdollisuudet elää hyvää elämää ja osallistua riippumatta taustastaan. Nuorten moninaisuuden on oltava lähtökohta kaikessa nuoria koskevassa päätöksenteossa. Erityisen tuen tarpeessa olevat nuoret tulee tunnistaa ja heidän oikeuksiensa ja hyvinvointinsa parantamiseksi kohdentaa tarvittavia toimenpiteitä.

Tavoite 13: Ilmastotekoja

Arvostamme ja kiitämme selonteossa kuvattuja kunnianhimoisia ilmastotavoitteita sekä sitä, että ilmastotoimet ovat läpileikkaavasti mukana selonteon eri osuuksissa. Ilmastonmuutos on suomalaisnuorten suurin huolenaihe, mutta vain vajaa kolmannes nuorista kokee, että heidän äänensä kuuluu riittävästi ilmastokeskustelussa. Päätöksiä ei pidä tehdä kuulematta niitä sukupolvia, joita ilmastonmuutos ja sen vaikutukset eniten koskettavat. Nuoret aktivistit kaikkialla maailmassa ovat viime vuosina tehneet valtavasti töitä, jotta ilmastokriisi pysyy maailman johtajien agendalla. Suomessa nuoret ovat kirittäneet ilmastokeskustelua ja -toimia mm. Nuorten Agenda2030 -ryhmän ja Sitran järjestämässä ilmastokokouksessa, jonka julkilausuman Allianssi ja monet muut nuorisoalan toimijat ovat allekirjoittaneet. Satoja tuhansia nuoria edustavat järjestöt ovat vaatineet Suomeen maailman vahvinta ilmastolakia. **Nuorten puuttuminen tavoitteen 13 alta onkin yksin Agenda2030 -selonteon suurimpia epäkohtia. Nuorten tulee saada osallistua aktiivisesti ja näkyvästi keskusteluun sekä päätöksentekoon ilmastotoimista. Vaadimme, että päättäjät ottavat nuorten ilmastoahdistuksen vakavasti, toimivat kriisin ratkaisemiseksi ja tukevat nuoria tarjoamalla osallistumismahdollisuuksia ja resursseja ilmastotyöhön. Valtioneuvoston tulee asettaa nuorista koostuva nuorten elin ilmastopoliittisen päätöksenteon tueksi.**

Tavoite 16: Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto

Toivotamme erittäin tervetulleeksi kirjauksen, jolla Suomi jatkaa tukeaan Nuoret, rauha ja turvallisuus -teeman mukaisille toimille, ja odotamme innolla YK:n nuoret, rauha ja turvallisuus 2250-päätöslauselman kansallisen toimeenpano-ohjelman valmistumista. Nuorten ääntä on kuultu aktiivisesti prosessin eri vaiheissa, ja **odotamme, että nuoret pidetään tasavertaisesti mukana myös kansallisen toimeenpano-ohjelman toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä, ja että toimeenpanolle varataan riittävät resurssit. Päätöslauselman tavoitteisiin pääseminen edellyttää tukea**

nuorisojärjestöille tähän toimintaan. Esitämme, että kansallista ja kansainvälistä rahoitusta nuorten tekemälle rauhantyölle lisätään.

Helsingissä 1.6.2021

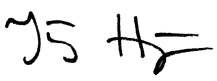

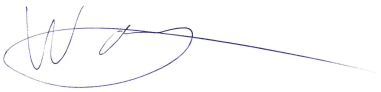

Iiris Hynönen
Va. puheenjohtaja

Ilmari Nalbantoglu
Va. toiminnanjohtaja

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

Lisätiedot: Kaisa Larjomaa, kansainvälisen vaikuttamisen asiantuntija
p. 044 4165 292, kaisa.larjomaa@alli.fi